

AKOB

AKDENİZ OPERA VE BALE KULÜBÜ KÜLTÜR ~ SANAT DERGİSİ

LİBRETTO YOLCULUĞUM

**ATEŞLE
YIKANMAK**

**BOSPHORUS
TRIO**

MEZZO SOPRANO, BESTECİ
İLHAM PERİSİ

**PAULINE
VIARDOT**

GERÇEKLEŞEN BİR RÜYA
EMRE TAMER VE
DARMSTADT SOLİSTLERİ

**AYA TEKLÂ
LİBRETTO**

PIYANİST

**HANDE
DALKILIÇ**

İLE RÖPORTAJ

**MEZZO SOPRANO, BESTECİ,
İLHAM PERİSİ:**

PAULINE VIARDOT

ÖMER EĞECİOĞLU

Santa Barbara, CA, ABD

omer@cs.ucsb.edu

Portrait de Pauline Viardot, 1840:
Pauline García - Viardot 1840 yılında (Ressam: Ary Scheffer,
Paris, Musée de la Vie Romantique).

İtalyan operasının Amerika'ya gelişi 7 Kasım 1825 tarihinde gerçekleşti. Ünlü İspanyol tenor, besteci ve emprezaryo **Manuel García**, çocukları, eşi ve rengarenk bir grup İtalyan şarkıcı topluluğu eşliğinde, otuz yedi gün süren bir gemi yolculuğunun ardından Liverpool'dan New York limanına vardılar. García, o zamanlar New York'ta yaşayan Mozart'ın librettisti **Lorenzo da Ponte**'nin yardımıyla Yeni Dünya'da bir İtalyan opera merkezi kurma umudundaydı.

Park Tiyatrosu'nda Rossini'nin *Sevil Berberi* operasının provalarına başladılar.

Bazı New Yorklular Avrupa'da İtalyan operası izlemişlerdi ama çoğu bu gösteriden ne bekleyeceklerini bilmiyorlardı. İtalyan müziğini tanıtmak ve operada nasıl davranılacağı ve ne giyileceği hakkında bilgi vermek amacıyla gazetelerde yazılar çıktı. Manuel García'nın topluluğundaki on yedi yaşındaki kızı mezzo soprano **Maria Felicia** hakkında çok az şey biliniyordu ancak bir gazete İngiltere'deki York festivalinde aldığı yüksek ücretleri yazdığı için halk bu kadar para ödenen bir sanatçının iyi olması gerektiğini düşünüyordu. García, Kont Almaviva, Maria ise Rosina rolündeydi. Bir gazetede "Amerikan tiyatrosunda görülen en seçkin topluluk" olarak nitelenen bir izleyici kitlesi, İtalyan operasının Yeni Dünya'daki ilk performansı için 29 Kasım 1825'te Park Tiyatrosu'na hücum etti.

New York'taki bu renkli opera ailesinin en küçük üyesi daha dört yaşındaki Pauline'di. García ailesinin bu küçük kızı tarihe, olağanüstü mezzo soprano **Pauline Viardot** olarak geçti. Aralarında ünlü Rus romancı **İvan Turgenyev**'in de yer aldığı 19. yüzyılın ünlü yazar ve bestecilerinin arkadaşı ve ilham perisi oldu. Sanatla dolu efsanevi bir hayat yaşadı. Neredeyse çeyrek yüzyıla yayılan olağanüstü kariyeri boyunca, dünyanın en prestijli sahnelerinde sahne aldı ve seçkin yorumları ile Fransız opera tarihinde büyük iz bıraktı.

GARCÍA AİLESİ

Pauline Viardot bundan aşağı yukarı iki yüz yıl önce, 18 Temmuz 1821 tarihinde Paris'te doğdu. Kızlık soyadı García, tam adı Michelle Ferdinande Pauline'di.

İspanyol kökenli García ailesi 19. yüzyılın ilk yarısında opera dünyasının en tanınan sanatçıları arasında yer aldılar.

Pauline'nin babası Manuel García başarılı bir tenor, besteci, yönetmen, saygın bir pedagog ve emperyaloydu. Bir vokal eğitim tarzı olan "García yöntemini" kullanarak öğrenci yetiştirmesi ile tanınıyordu. Bu geleneği çocukları da devam ettirdi. Baba Manuel García'nın vokal eğitmeni olarak yaptığı çalışmalar ve bu sanata katkıları önemini günümüzde de koruyor.

Besteci olarak *zarzuela* adı verilen İspanyol halk operetleri ile popüler oldu. Baba Manuel García'nın en önemli ortak çalışması *Sevil Berberi*'nin gösteriminde işbirliği yaptığı **Rossini** ile oldu. Zaten operada Almaviva rolü García için yazılmıştı. Rossini *Sevil Berberi*'nin prömiyer akşamı geldiğinde Kont Almaviva'nın bir aryasını henüz bitirmemişti. Bu nedenle García prömiyer performansında kendi şarkılarından birini kullandı.

Günümüzde piyanistler arasında Manuel Garcia, **Franz Liszt**'in bir uyarlaması ile yaşıyor. "Bir İspanyol teması üzerine fantastik Rondo: Kaçakçı" (Rondeau fantastique sur un thème espagnol: El Contrabandista, S. 252), Franz Liszt'in Manuel García'nın sevilen "Ben bir kaçakçıyım" (Yo que soy contrabandista) adlı aryası üzerine 1836'da bestelediği bir eserdir. García'nın aryası bir perdelik *El poeta calculista zarzuelasından* alınmış, soprano solistin gitar ve kastanyetler eşliğiyle söylediği bir melodiydi. Bu arya zamanında üne kavuşturan solist ise García'nın büyük kızı mezzo soprano **Maria Malibran** oldu. Liszt'in gösterişli uyarlaması icrasının fevkalade zor olmasıyla tanınıyor.

Baba Manuel García'nın son derece yetenekli üç çocuğu vardı.

Bariton oğlu **Manuel Patricio García** (1805-1906) daha sonra sahnelerden çekilerek şan öğretmenine olmaya karar verdi. Öğrencileri arasında efsane İsveçli soprano **Jenny Lind** de yer aldı. Günümüzde insan sesi üzerine yapılan araştırmalarda çalışmalarına atıfta bulunulan bir araştırmacı ve şan öğretmeni olarak biliniyor. 1906'da 101 yaşında Londra'da öldü.

Baba Manuel García üç çocuğuna da ses öğretmenliği yaptı. Pauline'den önce zamanın opera süper starı olarak ün yapan García ailesi üyesi, kendisinden on üç yaş büyük olan kız kardeşi, dillere destan diva **Maria Felicia García** idi (1808-1836). Maria sert bir öğretmen olan babasından kaçmak için kendisinden yirmi sekiz yaş büyük Eugene Malibran adlı bir bankacıyla evlendi ve bu soyadıyla ün kazanarak dönemin en büyük mezzo sopranelerinden biri oldu. Hayranları tarafından "La Malibran" olarak anılan Maria sanat tarihine evlilik sonrası ismiyle **Maria Malibran** olarak geçti. Zamanın en ünlü şarkıcısı, Kraliçe Victoria'dan sonra dünyanın en meşhur kadınıydı. Donizetti, *Maria Stuarda*'yı onun için yazmıştı. Modern müzik tarihçileri için bile gizemini koruyan kısa bir hayat yaşadı.

García ailesinin birkaç üyesi: Baba Manuel García (1775-1832), Maria Malibran (1808-1836), Manuel Patricio García (1805-1906), Pauline Viardot (1821-1910).

Baba García, Pauline on bir yaşındayken öldü; ama zaten kendi olağanüstü müzik yeteneğini gösteren küçük kızına karşı ablası Maria'ya olduğundan çok daha az sertti. Maria'ya yapılan övgülere memnuniyetini belirtirken aynı zamanda küçük Pauline'i kastederek "Ondan daha yetenekli bir küçük kız kardeşi var," demekten çekinmiyordu.

Pauline piyano çalmayı çabuk öğrendi. Daha sekiz yaşında babasının şan öğrencilerine piyanoda eşlik edebilecek düzeyde çalıyordu.

Pauline'in piyanoya olan yeteneği o kadardı ki García'lar Amerika'dan Avrupa'ya döner dönmez onu Paris'in tanınan piyano hocası **Meysenberg**'e öğrenci yazdırdılar. Üç sene sonra ise **Franz Liszt** ile çalışmaya başladı ve bu olağanüstü piyanistin en başarılı öğrencileri arasına girdi. **Anton Reicha**'dan kontrpuan ve kompozisyon dersleri aldı. Liszt genç Pauline'nin çağın en büyük piyanistleri arasında yer alabilecek bir yeteneğe sahip olduğunu düşünüyordu. García ailesine tavsiyesi, genç kızın kendisini tamamen piyanoya adanmasıydı.

Yakışıklı Franz Liszt, Pauline'den sadece on yaş büyüktü. Avrupa'nın her köşesindeki bayanların hayran olduğu Liszt'e o da genç yaşında tutuldu ama Liszt'ten sevgisine karşılık görmedi. Pauline seneler sonra anılarında piyano dersi günlerinde heyecandan ellerinin titremesini durduramadığını ve pabuçlarının bağcıklarını bağlamakta bile güçlük çektiğini söylüyordu. Ancak çok sonra çocukça romantik duygularının üstesinden gelebildi. Liszt ile Pauline ilerleyen yıllarda çok iyi arkadaş oldular, iki sanatçı ve entelektüel olarak arkadaşlıklarının temeli birbirlerine karşı duydukları saygıydı.

Pauline bir süre sonra piyanoyu ablası Maria'nın konserlerinde eşlik edecek düzeyde çalmaya başlamıştı. Sesi de olgunlaşıp güzelleşiyordu. Pauline'in ilk ses ve piyano eğitmeni olan babasının 1832'de ölümünün ardından Pauline'in annesi Maria Joaquina Stiches di Mendi, genç kızın ses öğretmeni olarak görevi devraldı. Annesi kızın şarkıcılık kariyerine odaklanması ve piyanodan vazgeçmesi için ısrar ediyordu.

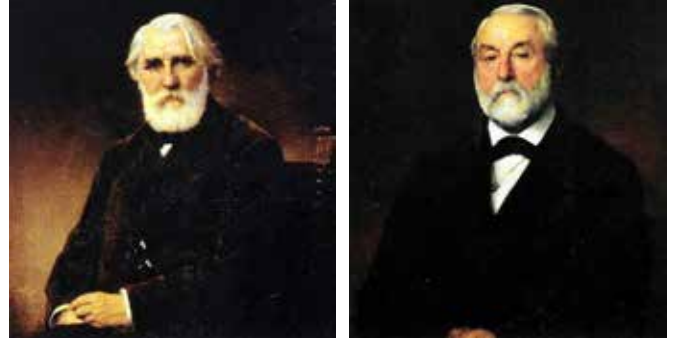
Babasının ölümünden dört sene sonra García ailesi hiç beklenmedik bir başka trajedi ile sarsıldı. Pauline'in on beşinci yaş gününden sadece iki ay sonra ablası Maria Malibran, Manchester'da bir binicilik kazasında hayatını kaybetti. Diva sadece yirmi sekiz yaşındaydı. Bütün Avrupa'yı yasa boğan bu ölüm daha hayattayken bir efsane olan Malibran'ın romantik ününü günümüze dek yaşattı.

Maria'nın ölümünün ardından Pauline ister istemez kendini müzik dünyasının gözünde ünlü divanın halefi olarak buldu. Aynı sene annesi onun için çok önemli bir karar verdi -o bir piyanist değil, bir şarkıcı olacaktı. Bu Pauline'in sonradan kendi söylediklerine göre her zaman pişman olduğu bir karardı. Ama kalbi kırılmış olsa da annesinin sözünden çıkması mümkün değildi.

Pauline asla "yeni Malibran" olmayacaktı; kız kardeşi gibi dillere destan bir güzelliğe sahip değildi. Sesi olağanüstü geniş bir yelpazeyi kapsamasına rağmen sopranodan çok mezzo rollerine

Genç Pauline García, Louis Viardot ile evlendiği 1840 yılında.

Ivan Turgenyev ve Louis Viardot'nun yağlıboya portreleri (Resam: Alexei Alexeyevich Harlamov, 1875).

uygundu. Ancak izleyiciler aradan çok zaman geçmeden Pauline'in ses kalitesinin ötesinde olağanüstü aktörlük yeteneği olduğunu fark ettiler.

Pauline ömrü boyunca mükemmel bir piyanist olarak kaldı. **Liszt, Mocheles, Saint-Saëns** gibi birçok seçkin piyanist ve müzisyen onun piyanistliği için övgü dolu sözler kullandılar. **Chopin**'in söylediğine göre bestecinin Nohant'ta geçirdiği günlerin içinde kendini en mutlu hissettiği anlar Pauline ile dört el piyano çaldığı zamanlardı.

Netice itibarıyla ses sanatçısı olarak Pauline Viardot, sanatçı olarak gelişmesinde piyanodaki ustalığından çok yararlandı.

LOUIS VIARDOT

1837'de on altı yaşındaki Pauline ilk şan konserini Brüksel'de verdi ve 1839'da Londra'da Rossini'nin *Otello*'sunda Desdemona rolünü üstlenerek opera hayatına adım attı. Ablası Malibran da Her Majesty's Theatre'da ilk sahneye çıktığında bu karakteri seslendirmişti. Eleştirmenler Pauline'in güçlü bir tutkuyla donanmış enfes bir tekniği olduğunda hemfikirler.

Pauline'in Paris'teki ilk sahneye çıkışında dinleyiciler arasında yer alan Chopin'in sevgilisi ve Paris'in güneyindeki Nohant'ta beraber yaşadığı "George Sand" mahlasıyla yazan yazar Amantine Lucile Aurore Dupin, genç şarkıcıyı himayesi altına aldı. Pauline'i Paris'teki Théâtre Italien'in yönetmeni **Louis Viardot** ile tanıştırdı. Pauline'den yirmi bir yaş büyük Louis'in genç sanatçı için mükemmel bir koca olacağını düşünüyordu. Pauline'e hayran olan Louis ona istikrarlı bir hayat vadeliyordu. 1840'ta evlendiler. Sadık bir koca olan Louis, Pauline'in 1863'te sahne yaşamının bitiminden çok sonrasına kadar ona destek olmaya ve güvenli bir hayat sağlamaya devam etti. Louis Viardot aynı zamanda yazar, sanat tarihçisi, eleştirmendi. Çevirmen olarak da Fransa'da Rus ve İspanyol edebiyatının gelişmesine katkıda bulundu.

Pauline ve Louis çiftinin dört çocuğu oldu. Bunlar arasında en tanınanlar kendilerini çeşitli kapasitelerde müziğe adayan kızı **Louise Pauline Marie Héritte-Viardot** (1841-1918) ve oğlu **Paul Viardot**'dur (1857-1941).

IVAN TURGENYEV

1843'te Pauline, Rossini'nin babası için yazdığı *Sevil Berberi*'nde Rosina'yı seslendirmek üzere kocası Louis ile St. Petersburg'a gitti. Rosina'nın operanın içinde yer alan şan dersinde bir Rus şarkısını söylemesi dinleyicileri coşturdu. Performansı ise Rus eleştirmenleri şaşkına çevirdi.

Pauline için bu turnenin en önemli yanı ise St. Petersburg'da filizlenen bir arkadaşlıktı. Tanıştıklarında yirmi beş yaşında olan ve ona ömür boyu süren büyük bir tutku ile bağlanan yazar İvan Turgenyev ile olan ilişkisinin başlangıcı bu St. Petersburg ziyaretine uzanıyor. Dünyaca ünlü yazar ve şair Turgenyev'in en bilinen eseri 1862'de kaleme aldığı *Babalar ve Oğullar* romanıdır.

Pauline ile Turgenyev'in gerçekten sevgili olup olmadıkları kesinlikle bilinmiyor. Eğer sevgili idiyse Louis Viardot bunu görmezden gelmiş olmalı, çünkü Turgenyev ömrü boyunca Louis'in yakın arkadaşı olarak kaldı. Üstelik neredeyse büyük bir aile gibi Pauline ve Louis'yle beraber, bazen de çok yakınlarında yaşadı. Viardotlar emekli olup Baden-Baden'e taşındıklarında, Turgenyev hemen yanlarında kendisi için bir villa yaptırdı. Bu gizemli ve çetrefil ilişki üçgeni üzerine yazılmış çok sayıda kitap bulunuyor.

Pauline Viardot.

1871'de Viardotlar Paris'e taşınarak hayatlarının geri kalan süresince bu şehirde yaşadılar. Turgenyev son yıllarını ise Paris'te, Viardotlar'ın üst katındaki bir dairede geçirdi. Pauline Paris'te yaşlılıklarında hem eşine hem de Turgenyev'e baktı. İvan Turgenyev ve Louis Viardot 1883'te birkaç ay arayla öldüler.

VIARDOT'UN YAPITLARI

Kırk iki yaşında sahne hayatından ayrılan Pauline, emekliliğinde saygıdeğer bir öğretmen oldu ve her zaman gönlünde yatan ama vakit bulamadığı bestecilikle uğraştı. Babasının izinden giderek birkaç opera bestelediyse de besteci olarak en verimli olduğu alanlar uyarlamaları ve şarkılarıydı. İlk operası, librettosunu İvan Turgenyev'in yazdığı *Trop de Femmes* (1867) idi. Bir sonraki eseri *Son Büyücü* (*Dernier Sorcier*) metni yine İvan Turgenyev'e ait iki perdelik bir oda operasıydı. Bu türdeki son eseri ilk kez 23 Nisan 1904 tarihinde seslendirilen *Külkedisi* (*Cendrillon*) komik oda operası oldu. Müziği ve metni Pauline Viardot'a ait olan eserin prömiyeri, ithaf edildiği Bayan Mathilde de Nogueiras'ın evinde yapılmıştı. Portekiz'in eski Paris büyükelçisinin kızı olan Mathilde de Nogueiras, Pauline'in eski öğrencisiydi. Pauline'in son yıllarında hemşiresi ve refakatçisi olmuştu.

Viardot bestelediği şarkılarda değişik tarzlar ve diller kullanmıştır. Bu şarkılar kendi sesine uygun olmalarının yanı sıra öğrencileri ve meslektaşlarının da yararlanmaları için düşünülmüştür. Yaşamı boyunca yayımladığı iki yüze yakın şarkıda aralarında **Turgenyev**, **Puşkin**, **Goethe** ve **Racine**'in yer aldığı ünlü şairlerin şiirlerini kullandı. Ayrıca **Haydn**, **Chopin**, **Brahms** ve **Schubert**'in eserlerinden yaptığı uyarlamalar da çok popülerdi. Chopin'in 12 mazurkası üzerine, bestecinin "çok hoş" olarak değerlendirdiği vokal uyarlamalar yaptı. Schubert'in valslerinin transkripsiyonlarını, Brahms'ın Macar danslarını ve Haydn'in serenatlarının da uyarlamalarını yaptı. Schubert'e büyük hayranlık duyan Viardot, bu bestecinin 50 *Lieder*'inin kritik edisyonu üzerinde çalıştı.

Pauline Viardot'nu iki oda operasının nota kapakları: *Son Büyücü* (*Dernier Sorcier*) ve *Külkedisi* (*Cendrillon*).

Pauline Viardot'nun
Paris'teki müzik salonu.

*Pauline Viardot
günümüzde
yeteri kadar
tanınmıyorsa,
bunun nedeni
zamanının pek
çok olağanüstü
kadın sanatçısı
gibi, şöhretinin
etrafındaki
erkekler tarafından
gölgede bırakılmış
olmasıdır.*

Pauline Viardot aynı zamanda anadili gibi İspanyolca, Fransızca, İtalyanca, İngilizce, Almanca ve Rusça konuşuyordu.

Pauline Viardot 1855'te Mozart'ın ölümsüz operası *Don Giovanni*'nin elyazması notalarını satın aldı. Aralarında Rossini ve Çaykovski'nin de olduğu birçok besteci, bu orijinaleri görmek için Paris'teki evini ziyaret ettiler. 1878 Paris Dünya Fuarı'nda bir vitrinde sergilenen notaları Viardot, 1892'de Paris Konservatuvarı'na bağışladı.

Rusya'dan Paris'e kadar onu takip eden ve Viardot ailesinin bir üyesi haline gelen Rus romancı İvan Turgenev de dahil olmak üzere birçok sanatçı ona sırlı sıklam aşıkı. Pauline ayrıca zamanın ünlü bestecileri **Charles Gounod**, **Hector Berlioz**, **Frédéric Chopin**, **Camille Saint-Saëns**, **Giacomo Meyerbeer** ve **Jules Massenet** ile yakın arkadaştı.

Sanatçıların ve entelektüellerin fikir alışverişinde bulunmak için bir araya geldiği birçok salon toplantısına ev sahipliği yaptı. Pauline'in evinde her perşembe gecesi bir *soirée* ve her pazar öğleden sonra bir *matinée* olurdu. Burada yeni eserler tanıtılırdı. Pauline'in evi gelecek nesil bestecilerin ve öğrencilerinin eserlerinin performansları için bir başlangıç noktası oldu. Bu canlı kültürel ve sanatsal buluşma yeri, Saint-Saëns, Massenet, Fauré ve Gounod'nun kariyerlerini başlatan yer olarak düşünülebilir.

Pauline Viardot günümüzde yeteri kadar tanınmıyorsa, bunun nedeni zamanının pek çok olağanüstü kadın sanatçısı gibi, şöhretinin etrafındaki erkekler tarafından gölgede bırakılmış olmasıdır.

Hector Berlioz, Meyerbeer'in *Le Prophète* operasının prömiyeri üzerine yazdığı yazıda onu "*Müziğin geçmişinde ve günümüzde ortaya çıkan en büyük sanatçılardan biri,*" şeklinde değerlendiriyordu. Bu operada da baş rol Viardot için yazılmıştı.

Öğrencilerinin ve dostlarının Viardot'nun 80. doğum günü anısına yaptıkları hatıra madalyonu.

Müziğin geçmişinde ve günümüzde ortaya çıkan en büyük sanatçılardan biri

Viardot 19. yüzyıl sanatçılarının en seçkinlerine ev sahipliği yaptı. **Saint-Saëns**, *Samson ve Dalila* operasını ona adadı; **Brahms**'in *Alto Rhapsody*'sinin prömiyerini yaptı; **Wagner**'in *Tristan ve Isolde* operasındaki "Aşk Düeti" ilk kez onun evinde duyuldu, üstelik düeti seslendiren sanatçılar Viardot ve Wagner'in kendisiydi. **Clara Schumann** ile arkadaşta, **George Sand**'in edebi kadın kahramanlarından birinin modeliydi, **Charles Dickens** ve **Henry James**'i ev misafirleri olarak ağırladı. İvan Turgenyev'in ilham perisiydi.

Pauline Viardot 18 Mayıs 1910'da Paris'te hayatını kaybetti.

Pauline Viardot 1890 yılında.

KAYNAKÇA

Lauren Rebecca Berman, *Pauline Viardot's Cendrillon and its Relevancy for the Developing Opera Singer*, DMA tezi, Arizona State University, 2017.

Robert Connolly ve Pellegrino D'Acerno , "Italian American Musical Culture and Its Contribution to American Music", *The Italian American Heritage: A Companion to Literature and Arts* (Pellegrino D'Acerno, Ed.) , Routledge, 1998, s. 390.

Orlando Figes, *The Europeans: three lives and the making of a cosmopolitan culture*, Metropolitan Books, New York, 2019.

April Fitz Lyon, *The Price of Genius- A Life of Pauline Viardot*, Overture Publishing, 2011.

Rachel Miller Harris, *The music salon of Pauline Viardot: featuring her salon opera Cendrillon*, DMA tezi, Louisiana State University, 2005.

Rolaine Hochstein, "The Woman Who Tortured and Nurtured Turgenev," *The Antioch Review*, Cilt 60, No. 4, 2002, s. 640-648.

Jessica McCormack, *The Influence of National Styles on the Compositions of Pauline Viardot*, DMA tezi, University of North Texas, 2009.

Hilary Poriss, "Pauline Viardot, travelling virtuosa," *Music & Letters*, Cilt 96, No. 2, 2015, s. 185-208.

Nicholas N. Sergievsky, "The Tragedy of a Great Love. Turgenev and Pauline Viardot," *The American Slavic and East European Review*, Cilt 5, No. 3/4, 1946, s. 55-71.

Michael Steen, *Enchantress of Nations: Pauline Viardot, Soprano, Muse and Lover*, Icon Books, Cambridge, 2007.

Patrick Waddington, "Turgenev and Pauline Viardot: An Unofficial Marriage" *Canadian Slavonic Papers*, Cilt 26, No. 1, 1984, s. 42-64.